FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT PHILIPPE LÉGER

fremsat den 10. juni 1997 *

1. Denne præjudicielle forelæggelse fra Nederlandenes Hoge Raad — i medfør af artikel 3 i protokollen af 3. juni 1971 [1] — vil uden tvivl give Domstolen lejlighed til at tage stilling til en række principielle spørgsmål vedrørende Bruxelles-konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager [2], som ændret ved tiltrædelseskonventionen af 1978 [3] (herefter »konventionen« eller »Bruxelles-konventionen«). Domstolen anmodes særlig om at tage stilling til fortolkningen af konventionens artikel 1, stk. 2, nr. 4, artikel 5, nr. 1, og artikel 24, og Domstolens afgørelse vil kunne få konsekvenser, der rækker langt ud over den foreliggende sags rammer.

2. Sagens baggrund er følgende.

I — Sagens faktiske omstændigheder og sagens behandling

3. Van Uden Maritime BV (herefter »Van Uden« eller »rekvirenten i hovedsagen«), der har hjemsted i Rotterdam (Nederlandene), og Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line ved Peter Determan (herefter »Deco-Line« eller »rekvisitus i hovedsagen«), som har hjemsted i Hamburg (Tyskland), indgik i marts 1993 en såkaldt »slot/space charter agreement«. I henhold hertil stillede Van Uden skibsrum til rådighed for Deco-Line om bord på skibe, der blev drevet i linjefart, mod betaling af bestemte fragtrater (beregnet ud fra tariffer, der var aftalt mellem parterne).

4. Da nogle fakturaer ikke blev betalt af Deco-Line, indledte Van Uden i overensstemmelse med kontrakten en voldgiftssag i Nederlandene.

5. I forelæggelseskendelsen forklares det nærmere [4], at Deco-Line ikke har formuegoder i Nederlandene, som kunne tjene til tvangssikring.

6. Under henvisning til, at Deco-Line forhalede udpegelsen af voldgiftsmænd, og at den manglende betaling af fakturaerne stillede

* Originalsprog: fransk.

1 — Protokollen vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27.9.1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 31).

2 — EFT 1978 L 304, s. 17.

3 — Konventionen af 9.10.1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og den ændrede affattelse af konventionen af 27.9.1968, s. 77)

4 — Jf. punkt 3.1, nr. iv).

store krav til Van Uden's likviditet, iværksatte Van Uden ved præsidenten for Rechtbank, Rotterdam, en sag om foreløbige forholdsregler med krav om, at Deco-Line tilpligtedes at betale fire fordringer, der var forfaldne ifølge kontrakten. Principalt krævede Van Uden betaling af et beløb på 830 919,13 DEM med rente efter loven, subsidiært foreløbig betaling af et beløb på 404 923,29 DEM af det principalt påstævnte beløb.

7. Deco-Line bestred, at de nederlandske domstole havde kompetence, og gjorde gældende, at sag skulle anlægges ved tysk ret i henhold til den almindelige kompetenceregel i Bruxelles-konventionens artikel 2, stk. 1, hvorefter sag som udgangspunkt skal anlægges ved retterne i den stat, hvor sagsøgte har bopæl. Subsidiært bestred Deco-Line, at sagen var uopsættelig.

8. Rechtbank's præsident tog ikke indsigelsen om den manglende kompetence til følge. Præsidenten fandt, at en forholdsregel, der begæredes truffet under en sag som den foreliggende, måtte betragtes som et »foreløbigt retsmiddel« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i konventionens artikel 24. Heraf udledte præsidenten, at kompetencen ikke skulle støttes på de almindelige kompetenceregler i konventionens artikel 2-18, og at kompetencen til at afgøre sagen fulgte af nederlandsk ret.

9. Denne betingelse var opfyldt, idet artikel 126, stk. 3, i Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (den nederlandske civilproceslov, herefter »WBR«) giver retten på rekvirentens bopæl kompetence til at påkende et krav, som gøres gældende mod en rekvisitus, som hverken har en kendt bopæl eller et kendt opholdssted i Nederlandene, forudsat at sagen har fornøden tilknytning til nederlandske retsforhold. Også denne betingelse var efter præsidentens opfattelse opfyldt, for det første fordi Deco-Line som følge af sin virksomhed inden for international handel ville opnå tilgodehavender i Nederlandene, som kunne tjene til fyldestgørelse i Nederlandene efter en eventuel domfældelse, og for det andet fordi en sådan dom også ville kunne begæres fuldbyrdet i Forbundsrepublikken Tyskland.

10. Præsidenten fandt endvidere, at det ikke kunne føre til andet resultat med hensyn til denne kompetence efter nederlandsk ret, at parterne havde aftalt voldgift i Nederlandene, idet WBR's artikel 1022, stk. 2, indeholder følgende bestemmelse:

»En voldgiftsaftale er ikke til hinder for, at en part ved de almindelige domstole stiller krav om en retssikrende forholdsregel eller for rettens præsident iværksætter sag om foreløbige forholdsregler i henhold til artikel 289 ...«

11. Ved foreløbigt eksigibel afgørelse af 21. juni 1994 tilpligtede Rechtsbank's præsident Deco-Line at betale Van Uden et beløb på 377 625,35 DEM med rente efter loven.

12. Appelinstansen, Gerechtshof, Haag, fandt imidlertid, at de nederlandske domstole savnede kompetence til at påkende sagen, og ved dom af 1. oktober 1994 ophævede Gerechtshof førsteinstansens afgørelse.

13. Gerechtshof udtalte, at Rechtbank's præsident i henhold til konventionens artikel 24 ganske rigtigt kunne støtte sin kompetence på WBR's artikel 126, stk. 3 — og at betingelserne for at anvende denne bestemmelse i princippet var opfyldt i sagen — men at det dog også var en betingelse, at sagen havde den fornødne tilknytning til nederlandske retsforhold. I forbindelse med Bruxelleskonventionen måtte dette indebære en betingelse om, at den afgørelse, en retsinstans anmodes om at træffe i en sag om foreløbige forholdsregler, skal kunne få virkning i den pågældende jurisdiktion i den forstand, at den kan fuldbyrdes i jurisdiktionen. Ifølge konventionens systematik er denne betingelse også opfyldt, hvis kompetencen, som i den foreliggende sag, tillige kan støttes på konventionens artikel 5, nr. 1 (i sagen stillede Van Uden krav om betaling af et pengebeløb, og opfyldelsesstedet for denne kontraktmæssige forpligtelse befandt sig i Nederlandene). Gerechtshof fandt det i denne forbindelse dog ikke tilstrækkeligt, at der blot var mulighed for, at Deco-Line på et senere tidspunkt ville få sådanne formuegoder i Nederlandene.

14. Van Uden indbragte derefter sagen for Hoge Raad ved kassationsanke. Hoge Raad har fundet det nødvendigt at få afklaret nærmere, hvorledes de påberåbte konventionsbestemmelser skal fortolkes. Den har derfor udsat sagen og forelagt EF-Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Såfremt en forpligtelse til betaling af, hvad der skyldes i henhold til en kontrakt, skal opfyldes i en kontraherende stat — således at fordringshaveren ifølge Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 1, kan sagsøge skyldneren, der ikke har opfyldt sin forpligtelse, ved retterne i den pågældende kontraherende stat med påstand om opfyldelse af forpligtelsen, også selv om skyldneren har bopæl på en anden kontraherende stats område — har retterne i den førstnævnte stat da tillige (og uden videre) kompetence til at påkende et af fordringshaveren over for skyldneren fremsat krav under en sag om foreløbige forholdsregler, som går ud på, ved hjælp af en umiddelbart eksigibel forholdsregel, at opnå, at skyldneren pålægges at betale, hvad han — ifølge den ret der behandler sagen om foreløbige forholdsregler — med stor sandsynlighed skylder fordringshaveren, eller gælder der da med hensyn til, om den ret, der skal træffe afgørelse om de foreløbige forholdsregler, har den fornødne kompetence, yderligere betingelser, f.eks. at den begærede foreløbige forholdsregel skal (kunne) få virkning i den pågældende kontraherende stat?

2) Har det betydning for besvarelsen af det første spørgsmål, at den af parterne indgåede kontrakt indeholder en voldgiftsklausul, og har det i bekræftende fald betydning, hvor voldgiften ifølge klausulen skal finde sted?

3) Såfremt det første spørgsmål skal besvares således, at det — for at retten i sagen om foreløbige forholdsregler har den fornødne kompetence — også må kræves, at den forholdsregel, der ønskes truffet, skal (kunne) få virkning i den pågældende kontraherende stat, indebærer dette da, at den begærede afgørelse skal kunne fuldbyrdes i den kontraherende stat, og er det da nødvendigt, at denne betingelse er opfyldt på det tidspunkt, hvor kravet om den foreløbige foranstaltning fremsættes, eller er det tilstrækkeligt, at det må forventes, at betingelsen vil være opfyldt på et senere tidspunkt?

4) Falder den adgang, der i henhold til artikel 289 ff. i Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (den nederlandske civilproceslov) består til af uopsættelige grunde at fremsætte begæring for Arrondissementsrechtbank's præsident om en umiddelbart eksigibel forholdsregel, ind under udtrykket 'foreløbige, herunder sikrende retsmidler' i Bruxelles-konventionens artikel 24?

5) Har det betydning for besvarelsen af det fjerde spørgsmål, om der er iværksat en procedure vedrørende sagens realitet eller kan iværksættes en sådan procedure, og har det i bekræftende fald betydning, at der i det konkrete tilfælde var indledt en voldgiftssag?

6) Har det betydning for besvarelsen af det fjerde spørgsmål, om den forholdsregel, der er fremsat krav om i sagen om foreløbige forholdsregler, er, at modparten tilpligtes at opfylde en betalingsforpligtelse som omtalt i det første spørgsmål?

7) Såfremt det fjerde spørgsmål skal besvares bekræftende, skal artikel 24 — i tilfælde hvor 'en ret i en anden kontraherende stat i medfør af denne konvention er kompetent til at påkende sagens realitet' — og navnlig henvisningen i artikel 24 til de 'foreløbige, herunder sikrende retsmidler, der er fastsat i en kontraherende stats lovgivning', da forstås således, at den ret, der behandler sagen om foreløbige forholdsregler (umiddelbart) har den fornødne kompetence, såfremt den er kompetent efter de nationale kompetenceregler, også selv om der er tale om bestemmelser som dem, der er nævnt i Bruxelleskonventionens artikel 3, stk. 2, eller er retten da kun kompetent, såfremt yderligere betingelser er opfyldt, f.eks. at den begærede foreløbige forholdsregel skal (kunne) få virkning i den pågældende kontraherende stat?

8) Såfremt det syvende spørgsmål skal besvares således, at det også er en betingelse for, at den ret, der behandler sagen om foreløbige forholdsregler, har den fornødne kompetence, at den begærede forholdsregel skal (kunne) få virkning i den pågældende kontraherende stat, indebærer dette da, at den afgørelse, som ønskes truffet, skal kunne fuldbyrdes i den kontraherende stat, og er

det da nødvendigt, at denne betingelse er opfyldt på det tidspunkt, hvor kravet om en foreløbig forholdsregel fremsættes, eller er det tilstrækkeligt, at det må forventes, at den vil blive opfyldt på et senere tidspunkt?«

3. social sikring

4. voldgift.«

II — De relevante retsregler

A — *De relevante bestemmelser i Bruxelleskonventionen*

16. Efter en række kompetenceregler (i afsnit II) kan det afgøres, hvad der er rette værneting. Som udgangspunkt gælder den almindelige kompetenceregel i artikel 2, hvorefter sag skal anlægges ved sagsøgtes hjemting. I henhold til artikel 3, stk. 2, kan en række »eksorbitante værneting« dog ikke gøres gældende over for en sagsøgt, herunder »i Nederlandene: artikel 126, stk. 3, og artikel 127 i civilprocesloven (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering)«.

15. Konventionens materielle anvendelsesområde (afsnit I) er ifølge artikel 1 borgerlige sager, herunder handelssager. Dog finder konventionen efter artikel 1, stk. 2, ikke anvendelse på:

»1. fysiske personers retlige status samt deres rets- og handleevne, formueforholdet mellem ægtefæller samt arv efter loven eller testamente

2. konkurs, akkord og andre lignende ordninger

17. Under overskriften »Specielle kompetenceregler« (afsnit II, afdeling 2) er der fastsat andre regler, som sagsøgeren kan vælge at følge i stedet for hovedreglen i artikel 2 på grund af en nær tilknytning mellem en ret og en bestemt sag. Én af reglerne, i artikel 5, nr. 1, har følgende ordlyd:

»En person, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan sagsøges i en anden kontraherende stat:

1. i sager om kontraktforhold, ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes ...«

18. Endelig er der fastsat regler om »foreløbige, herunder sikrende retsmidler« i konventionens artikel 24, der er den eneste artikel i afsnit II, afdeling 9. I henhold hertil har en ret, der ikke er kompetent til at påkende sagens realitet, inden for konventionens materielle anvendelsesområde kompetence til at træffe foreløbige, herunder sikrende retsmidler, hvis den, der fremsætter begæringen, vælger at gøre det for den pågældende ret og ikke for retten i en anden kontraherende stat, der har kompetence til at påkende sagens realitet. De retsmidler, der kan træffes, er dem, der er fastsat i lovgivningen i den kontraherende stat, i hvilken den ret, begæringen fremsættes for, er beliggende.

B — *National ret*

19. En civil sag om foreløbige forholdsregler er under betegnelsen »kort geding« reguleret i WBR's artikel 289 ff.

20. Kommissionen har givet følgende oplysninger [5]:

»Der er tale om en begæring om foreløbige forholdsregler, som fremsættes over for Arrondissementsrechtbank's præsident. Brugen af 'kort geding' er meget udbredt i Nederlandene, og den uopsættelighedsbetingelse, der gælder, bedømmes i praksis temmelig lempeligt. Selv om en sag om foreløbige forholdsregler resulterer i, at den begærede foreløbige forholdsregel træffes eller ikke træffes, betragter parterne ofte afgørelsen som endelig i den forstand, at de frafalder hovedsagen. Oprindelig kunne der under en 'kort geding' kun fremsættes begæring om påbud eller forbud, men i nogen tid har Hoge Raad også tilladt fremsættelse af pengekrav. Der er således adgang til under 'kort geding' at få tilkendt foreløbig betaling af pengekrav, såfremt og i det omfang det ikke eller ikke i væsentligt omfang kan bestrides, at fordringen består.«

21. Den nederlandske regering har ikke afgivet indlæg i den foreliggende sag, men der kan henvises til de oplysninger, regeringen afgav i sagen W. mod H (dom af 31.3.1982, sag 25/81, Sml. s. 1189):

»... nederlandske regering [har] bemærket, at foreløbige retsmidler er særligt beregnet for hastetilfælde, og at de har en, om ikke sikrende, så dog foreløbig karakter. Den har tilføjet, at den foreløbige karakter af afgørelser, der træffes på foranledning af begæringer om foreløbige retsmidler i henhold til artikel 289 i den nederlandske [civilproceslov], kommer til udtryk i [lovens] artikel 292, som bestemmer følgende: 'Afgørelser om foreløbige retsmidler er ikke bindende for afgørelsen af sagens realitet'« [6].

5 — Punkt 5 i Kommissionens indlæg.

6 — S. 1199.

III — Stillingtagen til besvarelsen

22. En gennemgang af forelæggelsesdommen viser, at den nederlandske ret i det væsentlige ser to muligheder for, at Arrondissementsrechtbank's præsident i henhold til konventionen kan have kompetence i en sag om foreløbige forholdsregler dels (jf. spørgsmål 1-3) i medfør af artikel 5, nr. 1 (hvorefter der gælder en speciel kompetenceregel i sager om forpligtelser i henhold til kontraktforhold), dels (jf. spørgsmål 4-8) i medfør af artikel 24 (hvorefter der gælder en speciel kompetenceregel for foreløbige, herunder sikrende retsmidler).

23. I begge tilfælde rejser Hoge Raad specielt spørgsmål om, hvorvidt kompetencen for den ret, der skal træffe afgørelse om foreløbige forholdsregler, er betinget af, at afgørelsen får virkning inden for rettens jurisdiktion, og, set under denne synsvinkel, om betingelsen skal være opfyldt ved fremsættelsen af begæringen, eller om det er tilstrækkeligt, at den eventuelt opfyldes på et senere tidspunkt.

24. For begge tilfældes vedkommende rejser Hoge Raad tillige det spørgsmål, bl.a. om det har betydning, at den for retten indbragte sag også behandles under en voldgiftssag (spørgsmål 2 og 5).

25. Jeg vil i det følgende tage stilling til de forelagte spørgsmål under de tre forskellige synsvinkler, svarende til de tre konventionsbestemmelser, Hoge Raad baserer spørgsmålene på, nemlig artikel 1, stk. 2, nr. 4, artikel 5, nr. 1, og artikel 24.

A — *Indledende bemærkninger om, hvorvidt Bruxelles-konventionen finder anvendelse, selv om der findes en voldgiftsklausul*

26. Indledningsvis skal der tages stilling til, om det forhold, at der findes en voldgiftsklausul, bevirker, at en sag som den foreliggende falder uden for konventionens anvendelsesområde på grund af bestemmelsen i artikel 1, stk. 2, nr. 4.

27. I de skriftlige indlæg, der er indgivet til Domstolen af parterne i hovedsagen, af den tyske regering, af Det Forenede Kongeriges regering og af Kommissionen, behandles dette spørgsmål under gennemgangen af spørgsmål 2 og 5, også selv om disse to spørgsmål ikke direkte angår denne problematik. Man får da også indtryk af, at Hoge Raad i højere grad omtaler voldgiftsklausulen og voldgiftssagen med henblik på bedømmelsen af, hvilken indvirkning klausulen eller voldgiftssagen kan have på muligheden for, at den afgørelse, som træffes af den ret, sagen er indbragt for, får virkning i den stat, hvori retten er beliggende, end med henblik på en stillingtagen til, om klausulen eller voldgiftssagen kan bevirke, at konventionen ikke finder anvendelse.

28. Det er i øvrigt betegnende, at der på intet tidspunkt under sagens behandling ved de nationale domstole er rejst indsigelse om, at de nederlandske domstole skulle savne kompetence på grund af voldgiftsklausulen. Den kompetenceindsigelse, rekvisitus har rejst under sagen om de foreløbige forholdsregler, har været en indsigelse om, at det *i henhold til konventionens bestemmelser* må følge af den almindelige og principielle kompetenceregel, at de tyske domstole på sagsøgtes hjemsted har kompetencen. Voldgiftsklausulen er ikke blevet påberåbt, og den nederlandske appelinstans har tilsyneladende taget stilling til den af egen drift som et præjudicielt spørgsmål med henblik på anvendelsen af de relevante regler i national ret.

1. *Konventionens artikel 17*

29. Dette giver mig anledning til at fremsætte en indledende bemærkning. I de indlæg, der er indgivet, for så vidt angår voldgiftsklausulens betydning i det foreliggende tilfælde, har man i alle tilfælde koncentreret sig om fortolkningen af konventionens artikel 1, stk. 2, nr. 4. Der kan imidlertid være grund til straks at afvise en opfattelse, som ganske vist ikke er gjort gældende under sagen, men som dog kunne være nærliggende.

30. Man kunne således være fristet til at betragte den af parterne aftalte voldgiftsklausul som en værnetingsaftale som omhandlet i konventionens artikel 17, der har følgende ordlyd:

»Såfremt parterne i tilfælde, hvor mindst én af dem har bopæl på en kontraherende stats område, har vedtaget, at en ret eller retterne i en kontraherende stat skal være kompetente til at påkende allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold, er alene denne ret eller retterne i den pågældende stat kompetente ...«

31. Jeg finder ikke anledning til at tage stilling til, om en klausul, hvorefter kompetence henlægges til en voldgiftsret, i bestemmelsens forstand skal betragtes som en klausul om, at »en ret eller retterne i en kontraherende stat skal være kompetente«, og dermed om artikel 17 skal bringes i anvendelse i den foreliggende sag. Det må være tilstrækkeligt at nævne, at konventionens bestemmelser ikke sættes ud af spillet af denne grund.

32. Der vil nemlig være to mulige fremgangsmåder.

33. Den første er, at man sidestiller forholdet med den situation, der er blevet omtalt i den juridiske litteratur, at kompetencen ved klausulen henlægges til en ret i et tredjeland, eller at en klausul ikke opfylder betingelserne i

artikel 17. Det er da ikke længere konventionen, men national ret i den enkelte stat, der er afgørende for klausulens retsvirkninger, og det skal afgøres efter lex fori, om man eventuelt skal se bort fra klausulen [7]. Den nederlandske domstol har da også i medfør af national ret (WBR's artikel 1022, stk. 2) besluttet at se bort fra klausulen i den konkrete sag.

34. Den anden er, at man simpelt hen sidestiller den udpegede voldgiftsret med »en ret eller retterne i en kontraherende stat« i artikel 17's forstand. I så fald vil det forhold, at rekvisitus har givet møde i sagen og ikke har fremsat indsigelse om, at kompetencen tilkommer voldgiftsretten, imidlertid indebære en stiltiende accept af rettens kompetence i medfør af konventionens artikel 18 [8], der har følgende ordlyd:

»For så vidt retten i en kontraherende stat ikke allerede er kompetent i medfør af andre bestemmelser i denne konvention, bliver den kompetent, når sagsøgte giver møde for den. Denne regel finder ikke anvendelse, såfremt sagsøgte kun giver møde for at bestride rettens kompetence, eller såfremt en anden ret i medfør af artikel 16 er enekompetent.«

7 — Jf. H. Gaudemet-Tallon: *Les conventions de Bruxelles et de Lugano*, LGDJ, 1993, punkt 237, P. Gothot og D. Holleaux: *La convention de Bruxelles du 27.9.1968*, Jupiter, 1985, punkt 119, G. A. L. Droz: *Compétence judiciaire et effets des jugement dans le Marché Commun (Étude de la Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968*, Dalloz, 1972, punkt 93 og 102.

8 — Dom af 24.6.1981, sag 150/80, Elefanten Schuh, Sml. s. 1671, præmis 11, og af 7.3.1985, sag 48/84, Spitzley, Sml. s. 787, præmis 26.

35. Heraf fremgår det, at selv hvis artikel 17 var blevet påberåbt, ville konventionen i begge tilfælde have fundet anvendelse, naturligvis under forudsætning af, at sagen falder ind under konventionens materielle anvendelsesområde. Hermed vender jeg således tilbage til problemet om, hvorledes voldgiftsklausulen skal bedømmes i forhold til konventionens artikel 1, stk. 2, nr. 4.

2. *Konventionens artikel 1, stk. 2, nr. 4*

36. Dette aspekt af sagen, der — som allerede nævnt — ikke udtrykkeligt er blevet omtalt af den forelæggende ret, kan ikke lades ude af betragtning. Hvis man nemlig skulle nå frem til, at konventionen ikke finder anvendelse på grund af voldgiftsklausulen, vil det ikke være nødvendigt at besvare de øvrige spørgsmål.

37. Der er på dette punkt gjort to indbyrdes modstridende opfattelser gældende med hensyn til fortolkningen af konventionens artikel 1, stk. 2, nr. 4.

38. Den første, der er fremført af Deco-Line og Det Forenede Kongeriges regering og — i mindre kategorisk form — af den tyske regering, fører til, at det må antages, at konventionens bestemmelser ikke kan gælde i den

foreliggende sag, da parterne ifølge kontraktvilkårene har aftalt at lade tvister afgøre ved voldgift.

39. Den anden opfattelse, der er gjort gældende af Van Uden og af Kommissionen, går ud på, at undtagelsen ikke bør fortolkes for vidt.

40. I denne sag er det ganske vist første gang, Domstolen skal tage stilling til betydningen af, at der findes en voldgiftsklausul, for anvendelsen af Bruxelles-konventionens bestemmelser i en sag, der verserer for en national ret [9], men problematikken var ikke ukendt for konventionens forfattere. Allerede i Schlosser-rapporten [10] omtales således de to forskellige opfattelser af, hvordan undtagelsesbestemmelsen i artikel 1, stk. 2, nr. 4, kan fortolkes:

»Ved drøftelserne viste der sig to uforenelige grundstandpunkter med hensyn til fortolkningen af de pågældende bestemmelser i artikel 1, stk. 2, nr. 4. Efter den ene opfattelse, som især UK gik ind for, omfatter denne bestemmelse samtlige tvister, med hensyn til hvilke der findes en endnu gældende aftale om en voldgiftsrets kompetence til at træffe afgørelse i disse — herunder samtlige sekundære tvister, som står i forbindelse med den pågældende voldgiftssag. Efter den anden opfattelse, som forfægtedes af de oprindelige medlemmer af EØF, kan sager, der er indbragt for egentlige retter, kun anses for en del af en 'voldgift', hvis de står i forbindelse med afsluttede, verserende eller fremtidige voldgiftssager« [11].

41. Det er således fuldt forståeligt, at de »to uforenelige grundstandpunkter« er blevet fremført og nærmere udviklet for Domstolen.

42. Til støtte for, at konventionens bestemmelser ikke finder anvendelse, er der blevet fremført følgende argumenter.

9 — Jeg skal dog nævne Domstolens dom af 25.7.1991, sag C-190/89, Rich, Sml. I, s. 3855, som har særlig betydning for gennemgangen af den foreliggende sag, og som jeg skal omtale nærmere i det følgende. I Rich-sagen skulle Domstolen tage stilling til betydningen af andre aspekter af en voldgiftsaftale, idet det spørgsmål, der var blevet forelagt, var, om undtagelsen i artikel 1, stk. 2, nr. 4, omfatter en sag for en national ret, som vedrører udpegelse af en voldgiftsmand, og, i bekræftende fald, om undtagelsen også gælder når der under en sådan sag først skal tages stilling til, om der foreligger en voldgiftsaftale, eller om denne er gyldig.

10 — Rapport om konventionen af 9.10.1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse af konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, samt af protokollen om Domstolens fortolkning af denne konvention (EFT 1979 C 59, s. 71), den såkaldte »Schlosser-rapport«.

11 — Schlosser-rapporten, punkt 61.

43. Særlig Deco-Line og den tyske regering [12] har fremhævet den risiko for indbyrdes modstridende afgørelser, som vil opstå, hvis man anerkender, at de almindelige domstole i sager om foreløbige forholdsregler på den ene side og voldgiftsretter med hensyn til realitetsspørgsmålene på den anden side har en parallel kompetence til at behandle aspekter af samme sag. De har specielt henvist til risikoen for at gøre det let for en part at omgå en voldgiftsklausul og i stedet benytte de almindelige domstole.

44. Den tyske regering har endvidere gjort gældende, at de foranstaltninger, der begæres truffet under sagen om foreløbige forholdsregler, er uløseligt knyttet til voldgiftssagens genstand, for så vidt som begge sager tager sigte på indkrævning af en fordring. Når voldgiftssagen falder uden for konventionens anvendelsesområde, må det samme gælde for begæringen om foreløbige forholdsregler, idet den er accessorisk i forhold til voldgiftssagen [13].

45. Endelig har Det Forenede Kongeriges regering gjort gældende [14], at fremsættelsen af begæringen om foreløbige forholdsregler i det foreliggende tilfælde må falde ind under »retssager, der er underordnet en voldgiftssag«, jf. nærmere den afgrænsning, der i Schlosser-rapporten [15] gives af sager, som efter undtagelsesbestemmelsen i artikel 1, stk. 2, nr. 4, falder uden for konventionen.

46. Jeg finder ikke denne argumentation overbevisende, men vil på linje med Kommissionen og rekvirenten i hovedsagen [16] snarere antage, at undtagelsen af »voldgift« fra konventionens anvendelsesområde ikke kan omfatte et tilfælde som det, der foreligger i denne sag.

47. Med hensyn til det første argument, der er fremført af den tyske regering og Deco-Line, bør det nævnes, at det allerede blev gjort gældende i Rich-sagen. Jeg skal derfor ikke behandle det nærmere, eftersom Domstolen tilsluttede sig generaladvokat Darmon's opfattelse. Generaladvokaten havde i sit forslag til afgørelse [17] udtalt følgende:

»Selv om det er åbenbart, at det ikke er ønskeligt, at der er uforenelighed mellem en voldgiftskendelse og en dom afsagt af en national ret, er der dog måder at løse problemet på. Det er der navnlig blevet gjort rede for i en afhandling vedrørende konflikter mellem domme og voldgiftskendelser [P. Schlosser: 'Conflits entre jugement judiciaire et arbitrage', *Revue de l'arbitrage*, 1981, nr. 3, s. 371]. Forfatteren har navnlig overvejet den situation, hvor der er modstrid mellem en retsafgørelse, som er beskyttet af Bruxelles-konventionen, og en voldgiftskendelse, samt de løsninger, der kunne anvendes i sådanne tilfælde. Under alle omstændigheder fremgår det klart af denne afhandling, at det efter de principper, der er gældende på området, er muligt i de forskellige konfliktsituationer at angive, hvorvidt dommen eller voldgiftskendelsen går af med sejren.«

12 — Henholdsvis på s. 8 og s. 10 i de skriftlige indlæg.

13 — Til støtte herfor henvises der til Domstolens dom af 27.3.1979, sag 143/78, De Cavel, Sml. s. 1055 (herefter »De Cavel I-dommen«) og til den allerede nævnte dom i sagen W. mod H. I begge tilfælde var der fremsat begæring om sikrende retsmidler i forbindelse med sager, der angik fysiske personers retlige status og formueforholdet mellem ægtefæller.

14 — Punkt 8 i det skriftlige indlæg.

15 — Punkt 64.

16 — Henholdsvis punkt 18 og 19 samt 2.1 i de skriftlige indlæg.

17 — Punkt 103.

48. Det kan tilføjes, at der i den foreliggende sag endog er en fordel forbundet med at antage, at konventionens regler finder anvendelse, selv om en risiko for en »positiv« konflikt mellem afgørelserne ikke kan udelukkes. Hvis konventionens regler ikke kunne anvendes, ses det vanskeligt, hvordan en situation som den, der oprindelig forelå i sagen, skulle kunne løses, idet voldgiftsproceduren ikke kunne iværksættes på grund af den ene parts passivitet. Et eventuelt søgsmål om udpegelse af voldgiftsmænd ville nemlig efter Rich-dommen uden tvivl falde uden for konventionens anvendelsesområde. En »negativ« konflikt mellem afgørelserne ville da ikke kunne udelukkes.

49. Hvis man herefter ser på, hvordan undtagelsen i artikel 1, stk. 2, nr. 4, bør fortolkes ud fra bestemmelsens formål og ud fra, hvad der har været forfatternes hensigt, kan den ikke tillægges den vide rækkevidde, som den tyske regering og Det Forenede Kongeriges regering har argumenteret for.

50. Baggrunden for undtagelsen fremgår ganske klart af P. Jenard's rapport om konventionen [18]:

»Dette retsområde, der nævnes udtrykkeligt i EØF-traktatens artikel 220, er allerede reguleret i talrige internationale aftaler. Endvidere har Europarådet udarbejdet en europæisk konvention, der skal træde i kraft som enhedslov ('loi uniforme'), og som med en tillægsprotokol i højere grad end New York-konventionen skal lette anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser. Af denne årsag forekom det hensigtsmæssigt at undtage voldgiftsområdet i første omgang« [19].

51. Formålet var således at undgå, at Bruxelles-konventionens bestemmelser skulle finde anvendelse på forhold, der allerede var eller ville blive reguleret i andre internationale aftaler.

52. Udelukkelsen af voldgift må derfor skulle forstås således, at voldgiftsområdet, som reguleret i andre retsakter, holdes ude fra Bruxelles-konventionens anvendelsesområde.

53. De nævnte internationale konventioner angår imidlertid bestemt afgrænsede aspekter af internationale tvister, nemlig den egentlige voldgift. Det fremgår af generaladvokat Darmon's gennemgang i forslaget til afgørelse i Rich-sagen — som jeg henviser til med hensyn til nærmere oplysninger — at der er tale om »virkningen af voldgiftsaftaler

18 — Rapport vedrørende konventionen af 27.9.1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1979 C 59, s. 1), den såkaldte »Jenard-rapport«.

19 — Jenard-rapporten, s. 13.

og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser« [20] eller om »voldgiftsaftalen, sammensætningen af voldgiftsretten, voldgiftssagens behandling, afsigelsen af voldgiftskendelser, appel af voldgiftskendelser samt anerkendelse og fuldbyrdelse heraf« [21]. Formålet med konventionerne er således klart ikke at behandle alle de retsområder, som en sag, der er undergivet voldgift, *kan angå*, idet disse områder faktisk er så godt som ubegrænsede eller i hvert fald kan variere fra én sag til en anden.

54. Det er i øvrigt denne afgrænsning af undtagelsen, Domstolen allerede har foretaget ved at udtale, »at de kontraherende parter i Bruxelles-konventionen, da de undtog voldgift fra konventionens anvendelsesområde med den begrundelse, at voldgift allerede var omfattet af internationale aftaler, havde til hensigt at undtage *voldgiftsområdet* som helhed ...« [22].

55. Som det fremgår af ekspertudvalgets rapport, gælder konventionen »således hverken for anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser ... eller for fastlæggelse af kompetencen i tilfælde af tvister, der vedrører en voldgiftskendelse (f.eks. ved anlæggelse af sag under påberåbelse af kendelsens ugyldighed); den gælder lige så lidt for anerkendelse af afgørelser, der er truffet på grundlag af sådanne søgsmål« [23].

56. De forhold, der undtages, er således reelt »... *retssager, der er underordnet en voldgiftssag*, som for eksempel sager vedrørende udnævnelse eller tilbagekaldelse af voldgiftsdommere, fastsættelse af, hvor voldgiften skal finde sted, forlængelse af fristen for afsigelse af kendelsen eller præjudicielle afgørelser om materielle spørgsmål, som det er kendt i engelsk ret i form af 'statement of special case' (section 21 i Arbitration Act 1950). Heller ikke retsafgørelser, der skal tage stilling til en voldgiftsaftales gyldighed, eller som på grund af aftalens ugyldighed påbyder parterne ikke at fortsætte voldgiftssagen, falder ind under [konventionen]. [Konventionen] vedrører heller ikke sager og afgørelser vedrørende krav om *annullering, ændring, anerkendelse og fuldbyrdelse* af voldgiftsafgørelser« [24].

57. Det må til gengæld erindres, at de udelukkede retsområder kun »er ... udelukket fra anvendelse af konventionen, hvis de selv er sagsgenstande« [25].

20 — Jf. forslagets punkt 10, hvori der henvises til New York-konventionen af 10.6.1958.

21 — Jf. forslagets punkt 11, hvori der henvises til Uncitral's Model Law on International Commercial Arbitration fra 1985.

22 — Rich-dommen, præmis 18.

23 — Jenard-rapporten, s. 13.

24 — Schlosser-rapporten, punkt 64 og 65.

25 — Jenard-rapporten, s. 10.

58. »Voldgift er snarere kun selve voldgifts*sagen*. Artikel 1, stk. 2, nr. 4, [i konventionen] ... omfatter altså kun sager for egentlige retter, *hvis hovedsagen i disse står i forbindelse med en sådan*, og ikke kun [hvis] undersøgelsen af rettens kompetence til at træffe afgørelse tilfældigvis kommer i berøring med spørgsmålet om voldgiftsaftalens gyldighed« [26].

59. Dette har Domstolen tilsluttet sig ved at udtale: »Ved afgørelsen af, om en sag er omfattet af konventionens anvendelsesområde, bør der kun tages hensyn til *sagens genstand*. Hvis en sag på grund af sin genstand, f.eks. udpegelse af en voldgiftsmand, er undtaget fra konventionens anvendelsesområde, kan det ikke tjene som begrundelse for at anvende konventionen, at der foreligger et præjudicielt retsspørgsmål — uanset hvad spørgsmålet går ud på — som retten skal tage stilling til for at kunne afgøre sagen« [27].

60. Som den tyske regering og Deco-Line med rette har anført, skal der således i denne sag lægges vægt på den *sagsgenstand*, der er indbragt for de nederlandske domstole, ved afgørelsen af, om sagen er omfattet af voldgiftsområdet — afgrænset på denne måde — og om konventionsbestemmelserne dermed ikke kan finde anvendelse.

61. Det fremgår imidlertid af redegørelsen for sagens faktiske omstændigheder og sagens behandling, at Van Uden har fremsat sin begæring om foreløbige forholdsregler for den nederlandske ret principalt for at opnå betaling af fire ubetalte fakturaer i henhold til kontrakten, subsidiært for at opnå betaling af en del af fakturabeløbene.

62. Genstanden for det fremsatte krav falder således ikke inden for voldgiftsområdet [28]. Der er snarere tale om et krav om opfyldelse af en forpligtelse i et kontraktforhold [29], idet kravet »støttes på den manglende overholdelse af en kontraktlig forpligtelse« [30].

63. Den omstændighed, at den sag, der er indbragt for de nederlandske domstole — som den tyske regering og Deco-Line har anført — kan betragtes som accessorisk til voldgiftssagen, som hovedsag, kan efter min opfattelse ikke føre til andet resultat.

64. Domstolen har udtalt, »at behandlingen af et accessorisk krav ifølge konventionens almindelige opbygning ikke nødvendigvis

26 — Schlosser-rapporten, punkt 62, tredje afsnit, min fremhævelse.

27 — Jf. Rich-dommen, præmis 26, min fremhævelse.

28 — Jf. H. Tataras' kommentar til Rich-dommen i *Cahiers de droit européen*, 1992, s. 668, på s. 670. Forfatteren sondrer mellem sager, der er knyttet til, hvordan voldgiftsaftaler gennemføres, og sager, hvis genstand er et realitetsspørgsmål, der normalt falder ind under Bruxelleskonventionen, men i hvilke sagsøgte kan påberåbe sig en voldgiftsaftale. Mens konventionen overhovedet ikke kan finde anvendelse på sager af den første kategori, falder den anden kategori ind under konventionen for så vidt angår retternes kompetence (forfatteren nævner, at der for sager af den anden kategori til gengæld kan opstå vanskelige problemer med hensyn til anerkendelse og fuldbyrdelse).

29 — Jf. ovenfor i punkt 81.

30 — Dom af 8.3.1988, sag 9/87, Arcado, Sml. s. 1539, præmis 13.

knyttes til behandlingen af et hovedkrav« [31] i den forstand, at et krav ikke er udelukket fra konventionens anvendelsesområde alene på grund af, at hovedkravet (forstået som det krav, det er accessorisk til) falder uden for konventionen.

65. Det afgørende kriterium må — endnu en gang — være sagens genstand: »Det afgørende for, om accessoriske krav er omfattet af konventionens anvendelsesområde, er ... hvilket retsområde kravene henhører under, og ikke, hvilket område hovedkravet må henregnes til« [32].

66. Blandt de argumenter, der er fremført for, at konventionens bestemmelser ikke skulle finde anvendelse, kan der således efter min opfattelse ikke være noget argument, som Domstolen kan tilslutte sig.

67. Det må ganske vist erkendes, at det kan være utilfredsstillende at forestille sig, at én og samme sag på samme tid kan være indbragt for en voldgiftsret og for en almindelig domstol.

68. Jeg vil dog mene, at sådanne tilfælde skal afgøres efter national ret, »da man ikke kan kræve mere af Bruxelles-konventionen, end hvad der er reguleret i konventionen« [33].

69. EF-Domstolen kan herefter ikke tage stilling til en kompetenceindsigelse, der — under henvisning til, at sagen hører under voldgift — fremsættes i forbindelse med et krav, som rejses for en domstol vedrørende et forhold, der er omfattet af konventionen. Afgørelsen af dette spørgsmål skal udelukkende træffes af den nationale domstol på grundlag af lex fori.

70. I den foreliggende sag må det være tilstrækkeligt at nævne, at den nederlandske domstol har truffet afgørelse efter WBR's artikel 1022, stk. 2, hvori det udtrykkeligt bestemmes, at en voldgiftsklausul ikke er til hinder for, at en domstol har kompetence i en »kort geding«.

71. Under alle omstændigheder udtales det i Schlosser-rapporten, at »... de forskellige grundopfattelser [i praksis] kun på ét punkt [fører] til et forskelligt resultat« [34]. »Kan der — såfremt en ordinær ret træffer afgørelse i en hovedsag, fordi den har overset en voldgiftsaftale eller ikke anså denne for at være gældende — i en anden stat i Fællesskabet nægtes anerkendelse og fuldbyrdelse med den begrundelse, at voldgiftsaftalen faktisk var gældende, og at afgørelsen derfor i hen-

31 — Dom af 6.3.1980, sag 120/79, De Cavel, Sml. s. 731, præmis 8 (herefter »De Cavel II-dommen«).

32 — De Cavel II-dommen, præmis 9.

33 — B. Audit: »L'arbitre, le juge et la convention de Bruxelles«, *L'internationalisation du droit — Mélanges en l'honneur d'Yves Loussouarn*, Dalloz, 1994, s. 15, på s. 19.

34 — Punkt 61 i.f.

hold til artikel 1, stk. 2, nr. 4, falder uden for [konventionens] anvendelsesområde?« Denne vanskelighed kan efter professor Schlosser's opfattelse løses uden videre: »Hvis retten i afgørelsesstaten ved undersøgelsen af sin kompetence er af den opfattelse, at [konventionen] finder anvendelse, er retten i anerkendelses- og fuldbyrdelsesstaten i overensstemmelse med denne holdning bundet af dette« [35].

72. Jeg når herefter frem til, at den omstændighed, at der er iværksat en voldgiftssag, ikke er til hinder for at bringe konventionens bestemmelser i anvendelse i den foreliggende sag.

73. Efter disse indledende bemærkninger skal jeg gå over til at behandle de spørgsmål, Hoge Raad har forelagt.

B — *Anvendelsen af konventionens artikel 5, nr. 1*

74. Med det første præjudicielle spørgsmål ønsker Hoge Raad oplyst, om konventionens artikel 5, nr. 1, giver den pågældende domstol kompetence til at træffe afgørelse om et krav om foreløbige forholdsregler, som omhandlet i WBR, i form af en umiddelbart eksigibel afgørelse om betaling af en pengefordring, eller om domstolen kun har kompetence i medfør af denne konventionsbestemmelse, hvis en yderligere betingelse om, at afgørelsen kan fuldbyrdes inden for domstolens jurisdiktion, er opfyldt.

75. I det tredje spørgsmål forudsættes det, at dette er en betingelse for at anvende konventionens artikel 5, nr. 1, og spørgsmålet går ud på, om betingelsen da skal være opfyldt på det tidspunkt, hvor kravet om den foreløbige forholdsregel fremsættes, eller om det er tilstrækkeligt, at det må forventes, at betingelsen vil være opfyldt på et senere tidspunkt.

76. Det, der reelt skal tages stilling til, er, om en sag om foreløbige forholdsregler — som en »kort geding« i dette tilfælde — falder ind under konventionens artikel 5, nr. 1, og på hvilke betingelser.

77. Ifølge ordlyden af Hoge Raad's første spørgsmål synes det at være lagt til grund, at den pågældende nederlandske ret har kompetence til at træffe afgørelse om realitetsspørgsmålene i tvisten mellem parterne, men jeg skal dog ganske kort tage stilling hertil, før jeg går over til at behandle spørgsmålet om, hvorvidt en sådan kompetence også kan gælde i sagen om foreløbige forholdsregler.

78. Det skal imidlertid straks nævnes, at hvis man ser bort fra argumenterne om, at konventionen ikke finder anvendelse — på grundlag af en fortolkning af artikel 1, stk. 2,

35 — Punkt 62 i.f.

nr. 4, som jeg ikke kan tilslutte mig — bestrider ingen af sagens parter, med undtagelse af Deco-Line, at den nederlandske domstol har kompetence til i medfør af artikel 5, nr. 1, at træffe afgørelse om Van Uden's krav under en sag om foreløbige forholdsregler.

79. Som bekendt giver denne bestemmelse en sagsøger mulighed for, i stedet for at benytte den almindelige regel om kompetencen for retten på sagsøgtes bopæl, i »sager om kontraktforhold« at anlægge sag ved den ret, der har den nærmeste tilknytning til sagen, idet »... alle spørgsmål, der kan opstå i forbindelse med opfyldelsen af en kontraktforpligtelse — på grund af den nære forbindelse, der er opstået mellem de parter, der har indgået kontrakten — bør kunne indbringes for samme ret, nemlig retten på opfyldelsesstedet« [36].

80. For brugen af denne fakultative, supplerende kompetenceregel gælder der en række betingelser, der alle er opfyldt i dette tilfælde.

81. For det første er der — når først det er påvist, at artikel 1, stk. 2, nr. 4, ikke har betydning — ingen tvivl om, at den sag, der er indbragt for den pågældende ret, er en sag om kontraktforhold. Det kan ganske vist i nogle tilfælde være vanskeligt at afgøre, om en sag er en sag om kontraktforhold, idet dette begreb skal fortolkes selvstændigt i henhold til konventionen [37], men et krav om betaling eller delvis betaling af en fordring i henhold til en kontrakt »støttes utvivlsomt på selve kontrakten og er derfor omfattet af begrebet 'kontraktforhold'« i konventionens artikel 5, nr. 1's forstand, idet det »støttes på den manglende overholdelse af en kontraktlig forpligtelse« [38].

82. For det andet kan »det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes« i det foreliggende tilfælde fastlægges uden vanskelighed. Der er i denne sag kun tale om én enkelt forpligtelse, nemlig Deco-Line's betalingsforpligtelse over for Van Uden, og »... opfyldelsesstedet for forpligtelsen til at betale ... skal bestemmes i henhold til den materielle lov, der er anvendelig på den omtvistede forpligtelse i medfør af lovkonfliktreglerne ved den ret, sagen er indbragt for« [39]. Det fremgår af udtalelserne i den nederlandske appeldomstols afgørelse, at »betaling af den af Deco-Line skyldige fragt skulle ske i Nederlandene« [40].

83. Den nederlandske domstol er således kompetent i henhold til konventionens artikel 5, nr. 1. Det må efter min opfattelse være uden betydning herfor, at Van Uden's krav er fremsat under en sag om foreløbige forholdsregler.

36 — Dom af 22.3.1983, sag 32/82, Peters, Sml. s. 987, præmis 12.

37 — Jf. Peters-dommen, præmis 10.

38 — Arcado-dommen, jf. ovenfor, præmis 12 og 13.

39 — Dom af 29.6.1994, sag C-288/92, Custom Made Commercial, Sml. I, s. 2913, præmis 29, der bygger på de principper, som er opstillet i Tessili-dommen (dom af 6.10.1976, sag 12/76, Sml. s. 1473, præmis 13) og Shenavai-dommen (dom af 15.1.1987, sag 266/85, Sml. s. 239, præmis 7).

40 — Præmis 9 i den af Gerechtshof, Haag, afsagte dom, som er citeret på s. 6 i Deco-Line's indlæg.

84. For det første må det ikke overses, at konventionen — i henhold til artikel 1 — finder anvendelse »uanset domsmyndighedens art«.

85. Desuden har den begærede forholdsregels art ingen betydning inden for konventionens rammer. I De Cavel I-dommen udtales det således, at konventionen »... i øvrigt intet retligt holdepunkt [giver] for, med hensyn til dens materielle anvendelsesområde, at opstille en sondring mellem foreløbige og definitive retsmidler« [41].

86. På samme måde — og uafhængigt af spørgsmålet om, hvorledes de foreløbige forholdsregler, Van Uden har fremsat begæring om, skal kvalificeres i henhold til konventionen [42] — kan jeg heller ikke se nogen grund til i forbindelse med anvendelsen af konventionens artikel 5, nr. 1, at anlægge en sondring ud fra karakteren af den procedure, der er iværksat. Som generaladvokat Warner udtalte i sit forslag til afgørelse i De Cavel I-sagen, ville det »... være mærkværdigt, hvis det afgørende for, om konventionen skulle gælde, var den særlige domsmyndighed eller den procesform, som sagsøgeren eller den, der fremsætter en begæring eller lignende, har valgt« [43].

87. Konventionens artikel 24 kan ikke føre til andet resultat.

88. Selv om den begærede forholdsregel måtte være et »foreløbigt, herunder sikrende retsmiddel« i artikel 24's forstand [44], har bestemmelsen ikke til formål at give hjemmel for en enekompetence på området. Den giver simpelt hen en ret, der ikke er kompetent til at påkende sagens realitet, adgang til at træffe afgørelse om foreløbige eller sikrende retsmidler inden for de retsområder, konventionen gælder for, hvis den pågældende part vælger at fremsætte begæring for en sådan ret i stedet for at fremsætte begæringen for en ret i en anden kontraherende stat, der er kompetent til at påkende sagens realitet.

89. Det står fast, at den, der fremsætter en sådan begæring, kan vælge ikke at gøre brug af adgangen hertil i henhold til artikel 24, men at benytte en af de øvrige kompetenceregler i konventionen. Den ret, der i medfør af artikel 5, nr. 1, er kompetent til at pådømme sagens realitet, må så meget mere have kompetence til at træffe afgørelse om et foreløbigt, herunder sikrende retsmiddel i artikel 24's forstand: »... artikel 24 giver den, der fremsætter begæringen en *valgfrihed*, men er ikke til hinder for, at han, hvis han ønsker det, fremsætter begæringen om foreløbige eller sikrende retsmidler for den ret, der kan påkende sagens realitet. Denne kompetence til at påkende realiteten må naturligvis indebære en kompetence til at træffe bestemmelse om foreløbige eller sikrende retsmidler« [45].

41 — Præmis 9.

42 — Dette aspekt vil blive behandlet nærmere i forbindelse med gennemgangen af artikel 24.

43 — S. 1071, sidste afsnit.

44 — Jf. bemærkningerne i det følgende om artikel 24.

45 — H. Gaudemet-Tallon, a.st., punkt 267.

90. Den forholdsregel, der fremsættes begæring om for en ret, der har kompetence i henhold til artikel 5, nr. 1, skal naturligvis være omfattet af konventionens anvendelsesområde, men når det lægges til grund, at artikel 1, stk. 2, nr. 4, ikke finder anvendelse, og når det er påvist, at sagen for den nederlandske ret er en sag om kontraktforhold, må det også være klart, at dette er tilfældet.

91. Med det første præjudicielle spørgsmåls andet led ønsker Hoge Raad oplyst, om der gælder den yderligere betingelse for at benytte kompetencereglen i artikel 5, nr. 1, i en sag om foreløbige forholdsregler, hvori der er nedlagt påstand om betaling af et pengebeløb, at den retsafgørelse, der træffes, skal kunne fuldbyrdes i rettens jurisdiktion.

92. Baggrunden for Hoge Raad's spørgsmål er sandsynligvis, at der opstilles en sådan betingelse i de nationale retsforskrifter på dette område [46], men at rekvisitus ikke har gods i Nederlandene, der kan tjene til fyldestgørelse.

93. Som den tyske regering har anført [47], fremgår en sådan betingelse ikke af ordlyden af artikel 5, nr. 1.

94. I bestemmelsen henvises der heller ikke til nationale retsregler, men der udpeges umiddelbart en kompetent ret. Det ville derfor være uforeneligt med denne umiddelbare udpegelse af en ret at indfortolke en forudsætning om, at betingelser i national ret skal være opfyldt.

95. Desuden ville det — som Kommissionen har anført [48] — være utænkeligt at lade kompetencen i henhold til artikel 5, nr. 1, afhænge af, om den retsafgørelse, der træffes i sagen om foreløbige forholdsregler, vil kunne fuldbyrdes i den stat, hvori den er truffet, når Bruxelles-konventionen netop er udarbejdet for at sikre »fri bevægelighed for domme« inden for Fællesskabet [49]. I henhold til konventionens afsnit III kan det navnlig sikres, at en retsafgørelse, der er truffet i en kontraherende stat, anerkendes og hurtigt og enkelt kan fuldbyrdes i en anden kontraherende stat.

96. Med hensyn til det første præjudicielle spørgsmål — og uden at det herefter er nødvendigt at besvare det tredje spørgsmål — når jeg således frem til, at den ret, der har kompetence i medfør af konventionens artikel 5, nr. 1, har kompetence til at påkende sagen, uanset i hvilken procesform sagen er indbragt for retten. Den kan således, på grundlag af denne kompetence, træffe bestemmelse om, at der som en umiddelbart eksigibel forholdsregel skal betales et pengebeløb, og det kan ikke være en betingelse for

46 — Jf. ovenfor i punkt 13.

47 — Jf. s. 8 i regeringens indlæg og i samme retning punkt 1.4 i Van Uden's indlæg.

48 — Jf. punkt 24 i Kommissionens indlæg.

49 — Jf. dom af 4.2.1988, sag 145/86, Hoffmann, Sml. s. 645, præmis 10, hvori formuleringerne i Jenard-rapporten, s. 42, benyttes.

kompetencen hertil, at afgørelsen kan fuldbyrdes i den stat, hvori retten er beliggende.

97. Dette har to konsekvenser.

98. For det første skal en ret, der i en sag om foreløbige forholdsregler har kompetence til at påkende en sag om kontraktforhold som »retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes«, ikke benytte kompetencereglerne i sin nationale retsorden. I særdeleshed skal kompetencen ikke støttes på WBR's artikel 126, stk. 3, (der er et af de »eksorbitante værneting«, som opregnes i konventionens artikel 3, stk. 2, og som dermed ikke kan påberåbes som grundlag for at sagsøge en person for en domstol i Nederlandene).

99. For det andet er der — når det i overensstemmelse med mit forslag lægges til grund, at den nederlandske ret i medfør af artikel 5, nr. 1, har kompetence til at påkende begæringen om foreløbige forholdsregler — ingen grund til at efterprøve, om rettens kompetence også kan støttes på artikel 24. Som udgangspunkt er det derfor ikke nødvendigt at besvare spørgsmål 4-8.

100. I det følgende skal jeg således kun subsidiært behandle konventionens artikel 24.

C — *Konventionens artikel 24*

101. Under sagen for den nationale ret har Arrondissementsrechtbank's præsident antaget at have den fornødne kompetence til at påkende Van Uden's krav under »kort geding« — ikke i medfør af Bruxelleskonventionens artikel 5, nr. 1, selv om dette, som netop omtalt, var muligt, men i medfør af konventionens artikel 24.

102. Med det fjerde til det ottende spørgsmål ønsker den forelæggende ret i konsekvens heraf oplyst, om konventionens artikel 24 finder anvendelse på en begæring som den, der er fremsat i hovedsagen, og i givet fald på hvilke betingelser.

103. Hermed er der (i det fjerde spørgsmål) på ny rejst spørgsmål om, hvorvidt en foreløbig forholdsregel, som begæres truffet under »kort geding« under påberåbelse af, at den er uopsættelig, og som er umiddelbart eksigibel, kan betragtes som et »foreløbigt, herunder sikrende retsmiddel« i artikel 24's forstand. Dette spørgsmål blev allerede forelagt Domstolen af Hoge Raad i sagen W.

mod H. [50], men Domstolen fik ikke lejlighed til at besvare det [51].

104. Med de øvrige spørgsmål, der er forelagt, anmodes Domstolen i det væsentlige om at præcisere betingelserne for at anvende artikel 24. Spørgsmålene falder i to grupper, idet de dels vedrører begrebet »foreløbige, herunder sikrende retsmidler« (spørgsmål 4 og 6), dels angår retternes kompetence (spørgsmål 5, 7 og 8).

1. *Begrebet »foreløbige, herunder sikrende retsmidler«*

105. Artikel 24 finder naturligvis kun anvendelse, hvis de »foreløbige, herunder sikrende retsmidler«, der fremsættes begæring om, falder ind under konventionens materielle anvendelsesområde: »[Artikel 24] kan ... ikke påberåbes til støtte for, at konventionen skulle finde anvendelse på foreløbige, herunder sikrende retsmidler vedrørende forhold, som ikke er omfattet af dens anvendelsesområde« [52]. I den foreliggende sag falder retsmidlerne, som allerede omtalt, ind under anvendelsesområdet.

106. Med hensyn til de retsmidler, bestemmelsen omfatter — der »er egnede til at beskytte rettigheder af meget forskellig karakter« [53] — fremhæves det ofte i den juridiske litteratur, at det kan være vanskeligt at afgrænse deres indhold. »Da hverken foreløbige eller sikrende retsmidler er afgrænset begrebsmæssigt i Bruxelles-konventionen, er der risiko for, at der i de enkelte medlemsstater udvikles væsentligt forskellige retsbeskyttelsesmidler« [54].

107. Under alle omstændigheder har Domstolen valgt en »fællesskabsdefinition« af begrebet:

»Ved 'foreløbige, herunder sikrende retsmidler' i henhold til artikel 24 må forstås retsmidler, som inden for de områder, der er omfattet af konventionens anvendelsesområde, skal sikre opretholdelsen af en bestemt faktisk eller retlig situation med det formål at beskytte rettigheder, der i øvrigt påstås anerkendt ved afgørelsen af sagens realitet« [55].

108. Kan det herefter antages, at retsmidler, der træffes bestemmelse om under en neder-

50 — Samme spørgsmål er blevet forelagt af Bundesgerichtshof i forbindelse med en sag om anerkendelse og fuldbyrdelse af en afgørelse truffet af Arrondissementsrechtbank, Leeuwarden, i en »kort geding«. Denne præjudicielle sag verserer i øjeblikket for Domstolen (sag C-99/96, Mietz, EFT C af 18.5.1996).

51 — Idet den fandt, at den foreløbige forholdsregel, der var fremsat begæring om, hørte under et retsområde (formueforholdet mellem ægtefæller), der er udelukket fra konventionens anvendelsesområde.

52 — W. mod H.-dommen, præmis 12, og De Cavel I-dommen, præmis 9.

53 — Dom af 26.3.1992, sag C-261/90, Reichert m.fl., Sml. I, s. 2149, præmis 32, herefter »Reichert II-dommen«, og De Cavel I-dommen, præmis 8.

54 — G. Tarzia: »Les mesures provisoires dans les pays de la C. E. E.«, *Annales de droit de Louvain*, 1996, nr. 1, s. 163, punkt 1.

55 — Reichert II-dommen, præmis 34. I dommen fastslog Domstolen på grundlag af denne definition, at en »actio pauliana« i fransk ret ikke faldt ind under anvendelsesområdet for artikel 24.

landsk »kort geding« i henhold til WBR's artikel 289 ff., er omfattet af denne definition?

109. Spørgsmålet er berettiget, ifølge en af de juridiske forfattere, fordi »... 'kort geding' har gennemgået en meget betydelig udvikling i praksis i Nederlandene. Fra at være en hurtig og *foreløbig* procedure er 'kort geding' i vidt omfang blevet en procedure, der benyttes i uopsættelige tilfælde, men har fået endelig karakter ... På arbejdsmarkedsområdet og det erhvervsmæssige område bliver spørgsmål, som er af stor betydning, og som skal løses hurtigt, f.eks. et påbud om at indstille en strejke, ofte behandlet under 'kort geding', og sagens realitet behandles i mange tilfælde ikke af almindelige domstole. I en 'kort geding' gør retspræsidenten kun i få tilfælde brug af sin adgang til at pålægge parterne at anlægge sag om realitetsspørgsmålene inden for en bestemt frist, og dette indebærer, at 'kort geding' i væsentligt omfang mister sin 'foreløbige' karakter« [56].

110. Efter den retlige inddeling, en anden forfatter har foretaget [57], falder den nederlandske »kort geding« i lighed med f.eks. »référé-provision« i fransk ret ind under de »helt eller delvis foreløbige forholdsregler, der træffes forud for realitetsafgørelsen«. Disse forholdsregler adskiller sig fra de mere traditionelle retsmidler, der er kendt i andre retssystemer, f.eks. »sikrende retsmidler i snæver forstand, der har til formål at skabe sikkerhed for fuldbyrdelsen eller at gennemføre en foreløbig fuldbyrdelse« eller »sikrende eller bevarende forholdsregler, der har til formål at gennemføre en foreløbig afklaring af en faktisk situation i forhold til et omtvistet retsforhold«.

111. Andre har derimod hævdet, at »ordlyden af artikel 24 påtvinger en streng sondring mellem foreløbige retsmidler og realitetsafgørelser, således at enhver forholdsregel, der foregriber påkendelsen af sagens realitet, ophører med at være foreløbig i Bruxelleskonventionens forstand« [58]. Det var også denne opfattelse, Kommissionen fremførte i sagen W. mod H.

112. Efter min opfattelse forholder det sig imidlertid ikke således, at en forholdsregel som den, der er truffet i denne sag i medfør af WBR's artikel 289 ff., og hvorefter rekvisitus som en umiddelbart eksigibel foreløbig forholdsregel [59] er blevet tilpligtet at betale et pengebeløb, ikke kan antages at skulle »sikre opretholdelsen af en bestemt faktisk eller retlig situation med det formål at beskytte rettigheder, der i øvrigt påstås anerkendt ved afgørelsen af sagens realitet«.

56 — G. A. L. Droz, kommentar til W. mod H.-dommen i *Revue critique de droit international privé*, 1984, s. 354, punkt 4.

57 — G. Tarzia, a.st., punkt 2.

58 — J.-M. Bischoff og A. Huet: »Chronique de jurisprudence de la Cour de Justice des Communautés européennes«, *Journal du droit international*, 1982, nr. 1, s. 942, på s. 947.

59 — Da de forholdsregler, der kan træffes bestemmelse om under »kort geding«, kan være af meget forskellig karakter, vil jeg ikke helt generelt tage stilling til proceduren set i forhold til konventionens artikel 24. Det er ganske vist dette, Hoge Raad anmoder om i det fjerde spørgsmål, men jeg vil først og fremmest behandle den procedure, der er iværksat i hovedsagen. I denne sammenhæng vil jeg behandle det fjerde og det sjette spørgsmål under ét.

113. For det første kan det ikke være til hinder for at betegne forholdsreglen som foreløbig eller sikrende, at den angår et pengebeløb.

114. Dette er i hvert fald i overensstemmelse med Domstolens udtalelser i dommen af 21. maj 1981 i Denilauler-sagen (sag 125/79, Sml. s. 1553). I sagen var der forelagt spørgsmål af en tysk appeldomstol, som skulle træffe afgørelse om, hvorvidt en kendelse afsagt af en fransk domstol kunne forsynes med fuldbyrdelsespåtegning. Den franske kendelse, der var foreløbigt eksigibel, gik ud på, at en kreditor kunne gøre arrest i debitors konto i en bank i Tyskland. Domstolen tog ganske vist ikke udtrykkeligt stilling til, hvorledes en sådan foranstaltning skal kvalificeres i forhold til artikel 24, men fastslog, at der ikke kunne gives tilladelse til fuldbyrdelse, da sagens behandling for den franske domstol ikke havde været kontradiktorisk, og modparten ikke havde haft lejlighed til at varetage sine interesser. Hermed anerkendte Domstolen efter min opfattelse indirekte, at sådanne foranstaltninger kan betragtes som foreløbige eller sikrende i artikel 24's forstand, men at de kun kan være omfattet af bestemmelserne i konventionens afsnit III, hvis de er truffet under en kontradiktorisk procedure.

115. Som et andet eksempel kan nævnes en nyere kendelse [60], som ganske vist ikke er afsagt i forbindelse med Bruxelleskonventionen, men under en appel af en kendelse afsagt af Rettens præsident i en sag om foreløbige forholdsregler. Efter min opfattelse kan der af kendelsen udledes principper af betydning for den fortolkning, Domstolen skal anlægge i den foreliggende sag. Det hedder i kendelsen i appelsagen:

»Det synes ... at fremgå af den appellerede kendelse, at en forholdsregel, der består i at foreskrive udbetaling (som et forskud) af en del af den erstatning, der er nedlagt påstand om i hovedsagen, og som skal beskytte sagsøgerens interesser indtil afsigelsen af dommen i hovedsagen, ikke er forenelig med betingelserne for og karakteren af proceduren for foreløbige forholdsregler uafhængigt af den foreliggende sags faktiske og retlige omstændigheder« [61].

I appelkendelsen fastslås følgende:

»Det kan ... ikke generelt og abstrakt på forhånd udelukkes, at en foreløbig betaling, også når beløbet svarer til beløbet i påstanden i hovedsagen, kan være nødvendig for at sikre virkningen af dommen i hovedsagen og i givet fald være berettiget under hensyn til de i sagen foreliggende interesser« [62].

116. For det andet har den forholdsregel, der fremsættes begæring om under »kort

60 — Kendelse af 29.1.1997, sag C-393/96 P(R), Antonissen mod Rådet og Kommissionen, Sml. I, s. 441.

61 — Kendelsens præmis 35.

62 — Kendelsens præmis 37.

geding«, faktisk til formål »at beskytte rettigheder, der i øvrigt påstås anerkendt ved afgørelsen af sagens realitet« i den forstand, at forholdsreglen ikke er definitiv.

117. I WBR's artikel 292 bestemmes det, at forholdsreglerne ikke må foregribe afgørelsen af sagens realitet. De har således ikke materiel retskraft. Proceduren i henhold til artikel 289 ff. opfattes da også i litteraturen som en procedure af foreløbig karakter.

118. Den omstændighed, at tendensen i praksis ved de nederlandske domstole for tiden går i retning af, at der ofte ikke føres en sag om realitetsspørgsmålene på det tidspunkt, hvor en begæring om foreløbige forholdsregler fremsættes, eller på et senere tidspunkt, kan ikke medføre nogen indskrænkning heri.

119. Hvis foranstaltningerne får karakter af at være endelige, selv om formålet kun er, at de skal være foreløbige, skyldes dette parternes indstilling. Kommissionen har udtrykt det således: »Hvis rekvisitus akkviescerer ved afgørelsen, er det dette forhold, der medfører, at det, der er tænkt som en foreløbig forholdsregel, får definitiv karakter. På tilsvarende måde beror en afgørelse fra rekvisitus' side om ikke at søge den foreløbige forholdsregel ophævet, selv om der ikke føres en sag om realiteten, udelukkende på rekvisitus selv og kan intet ændre ved foranstaltningens foreløbige karakter« [63].

120. Som svar på det fjerde og det sjette spørgsmål når jeg herefter frem til, at en umiddelbart eksigibel afgørelse, som træffes i medfør af WBR's artikel 289 ff., og hvorefter rekvisitus tilpligtes at betale et pengebeløb, er et »foreløbigt, herunder sikrende retsmiddel« i den forstand, hvori begrebet er anvendt i Bruxelles-konventionens artikel 24.

2. *Retternes kompetence*

121. Når bestemmelsen i konventionens artikel 24 giver adgang til at indbringe en sag om foreløbige retsmidler for retterne i en kontraherende stat, »selv om en ret i en anden kontraherende stat i medfør af denne konvention er kompetent til at påkende sagens realitet«, er formålet hermed, at artikel 24 skal finde anvendelse, uanset hvilken kompetenceregel der i henhold til konventionen gælder for sagens realitet. Dette indebærer, at hver enkelt ret skal træffe afgørelse om sin kompetence efter lex fori.

122. Domstolen har udtalt, at en national domstol inden for rammerne af sine beføjelser i henhold til konventionens artikel 24 »... kun [må] give tilladelsen på betingelser, som garanterer den foreløbige, herunder sik-

63 — Punkt 37 i Kommissionens indlæg.

rende karakter af det retsmiddel, den vil anordne« [64].

Domstolen fremhævede, at »... [anvendelsen] af den pågældende type retsmidler af den kompetente ret kræver er særligt overblik og nøje kendskab til de konkrete omstændigheder, i hvilke retsmidlet skal udfolde sine virkninger. Efter omstændighederne, navnlig under hensyntagen til handelssædvane, må retten enten kunne tidsbegrænse sin tilladelse, eller — i betragtning af karakteren af de tilgodehavender eller varer, der er genstanden for de begærede foranstaltninger — kræve bankgaranti eller udpege en forvalter ...«

123. Spørgsmålet er herefter, om der gælder yderligere betingelser for, at retten er kompetent.

a) Kravet om, at der tillige anlægges sag ved en ret, der har kompetence til at påkende sagens realitet

124. Med det femte præjudicielle spørgsmål ønsker Hoge Raad oplyst, om kompetencen i henhold til artikel 24 nødvendigvis forudsætter, at der er anlagt eller kan anlægges sag om realitetsspørgsmålene for en anden ret.

125. Som svar på dette spørgsmål kan jeg tilslutte mig den opfattelse, der er gjort gældende i den juridiske litteratur, at »... artikel 24 finder anvendelse, uanset om der er anlagt sag om realiteten ved en anden ret ... Artikel 24 kræver naturligvis ikke, at en hovedsag allerede er anlagt, før der kan fremsættes begæring om et foreløbigt eller sikrende retsmiddel for en anden ret ...« [65].

126. Som Kommissionen har fremhævet [66], er det tilstrækkeligt at henholde sig til ordlyden af artikel 24, som giver en rekvirent et yderligere værneting, »*selv om* en ret i en anden kontraherende stat i medfør af denne konvention er kompetent til at påkende sagens realitet« [67].

127. Kompetencen i henhold til artikel 24 omfatter kun foreløbige eller sikrende retsmidler. Bestemmelsen regulerer, som allerede nævnt, ikke spørgsmålet om muligheden for at påkende sagens realitet. Den ret, for hvilken der fremsættes begæring om sådanne foreløbige eller sikrende retsmidler, er imidlertid ikke nødvendigvis den samme som den, der i henhold til konventionens afsnit II, afdeling 2-6, har kompetence til at påkende sagens realitet. Dette er grunden til, at det i artikel 24 udtrykkeligt bestemmes, at det forhold, at en anden ret har kompetence med hensyn til sagens realitet, ikke er til hinder for, at den ret, der skal træffe afgørelse om foreløbige retsmidler, har kompe-

64 — Denilauler-dommen, præmis 63.

65 — J.-M. Bischoff og J. Huet, a.st., s. 947.

66 — Punkt 41 ff. i Kommissionens indlæg.

67 — Min fremhævelse.

tence hertil, idet den »... er bedst i stand til at bedømme de omstændigheder, der skal være afgørende for godkendelse eller afvisning af de begærede foranstaltninger, eller som kan foreskrive nærmere vilkår og betingelser, som rekvirenten skal respektere for at garantere de begærede foranstaltningers foreløbige og sikrende karakter ...« [68].

128. Der ville ikke være mening i at kræve, at der allerede er anlagt sag om realiteten. Det må være tilstrækkeligt, at der består en adgang til at få realiteten påkendt. Som allerede nævnt giver WBR's artikel 292 som udgangspunkt mulighed herfor.

129. Svaret på det femte spørgsmål må herefter være, at kompetencen i henhold til konventionens artikel 24 ikke er betinget af, at en sag om realiteten allerede er anlagt. Det er tilstrækkeligt, at der består en mulighed herfor.

b) Rettens adgang til at erklære sig kompetent på grundlag af en eksorbitant kompetenceregel

130. Såfremt en ret, for hvilken der i medfør af artikel 24 er fremsat begæring om et foreløbigt eller sikrende retsmiddel, træffer afgørelse om sin kompetence efter lex fori, opstår der spørgsmål om, hvorvidt alle de kontraherende staters regler om retternes internationale kompetence kan danne grundlag for en kompetence til at træffe foreløbige eller sikrende retsmidler, eller om artikel 24 fører til, at man må udelukke nogle kompetenceregler. Kan det være tilladt, at en ret, der er kompetent efter artikel 24, træffer afgørelse på grundlag af en national retsregel, som i konventionens artikel 3 henregnes til de eksorbitante kompetenceregler? Dette er genstanden for det syvende spørgsmåls første led.

131. Den tyske regering har anført, at svaret på dette spørgsmål har særlig stor betydning, fordi »der i forbindelse med en eventuel anerkendelse og tilladelse til fuldbyrdelse af et foreløbigt retsmiddel ifølge bestemmelsen i artikel 28, stk. 3, ikke må ske en efterprøvelse af, om retten i den stat, hvor afgørelsen er truffet, har haft den fornødne kompetence, og fordi kompetencereglerne ikke er omfattet af de i artikel 27, nr. 1, omhandlede grundlæggende retsprincipper« [69].

132. Som bekendt opstilles der i konventionens artikel 3 en grundlæggende regel om, at en person, der har bopæl i en kontraherende stat, kun kan sagsøges ved retterne i en anden kontraherende stat »i medfør af de regler, der er fastsat i [konventionens afsnit II] afdeling 2 til 6 ...«

68 — Denilauler-dommen, præmis 16.

69 — Punkt II, 4, litra c), i regeringens indlæg.

133. Artikel 24 er imidlertid den eneste bestemmelse i afsnit II, afdeling 9, og bestemmelserne i artikel 3 synes derfor ikke at kunne gælde for artikel 24.

134. At det anerkendes, at henvisningen i artikel 24 til lex fori også kan medføre en henvisning til et eksorbitant værneting, indebærer efter min opfattelse ikke, at undtagelserne i artikel 3 mister deres betydning.

135. Tværtimod kan der være en fordel forbundet hermed. Når det tages i betragtning, at begæringer om foreløbige retsmidler i almindelighed fremsættes i tilfælde, hvor et forhold er uopsætteligt, bør den rekvirent, der søger at opnå, at en faktisk eller retlig situation opretholdes, også kunne fremsætte sin begæring for den nærmeste retsinstans.

136. Herved accepterer man ganske vist et værneting på rekvirentens bopæl i strid med hovedreglen i artikel 2, men de retsmidler, der kan træffes bestemmelse om efter kompetencereglen i artikel 24, er netop kun foreløbige eller sikrende. Det må derefter, hvis det ikke allerede er sket, tilkomme den part, der har interesse heri, dvs. i givet fald rekvisitus, at indbringe realitetsspørgsmålene for den ret, der har kompetence til at påkende dem.

c) Skal retsmidlet kunne fuldbyrdes i den stat, hvori retten er beliggende?

137. Nogle forfattere vil opstille den yderligere betingelse, at retten ikke må erklære sig kompetent til at træffe bestemmelse om retsmidler i artikel 24's forstand — selv ikke med hjemmel i national ret — når afgørelsen kun kan fuldbyrdes gennem en eksekvaturprocedure. Efter denne opfattelse vil retten kun træffe bestemmelse om sådanne retsmidler, hvis afgørelsen kan fuldbyrdes i den stat, hvori retten er beliggende [70].

138. Den fuldstændig generelle ordlyd, der er anvendt i artikel 25 [71], må føre til, at retsafgørelser om foreløbige eller sikrende retsmidler må kunne anerkendes og fuldbyrdes efter konventionens afsnit III: »Artikel 24 udelukker ikke, at foreløbige eller sikrende retsmidler anordnet i domsstaten efter en sagsbehandling af kontradiktorisk karakter ... kan anerkendes eller fuldbyrdes under iagttagelse af bestemmelserne i konventionens artikel 25-49« [72].

70 — Jf. J.-P. Béraudo i *Juris-Classeur »Europe«*, vol. 6, hæfte 3030, punkt 39, H. Gaudemet-Tallon, a.st., punkt 271, og P. Gothot og D. Holleaux, a.st., punkt 202 og 203.

71 — Artikel 25 er affattet således: »I denne konvention forstås ved 'retsafgørelse' enhver afgørelse truffet af en ret i en kontraherende stat, uanset hvorledes den betegnes, såsom dom, kendelse eller fuldbyrdelsesordre, herunder justitssekretærens fastsættelse af sagsomkostninger.«

72 — Denilauler-dommen, præmis 17.

139. En ret i en kontraherende stat kan således have kompetence til at træffe bestemmelse om et sådant retsmiddel, også selv om det kun kan fuldbyrdes i en anden kontraherende stat. I dommene i sagerne De Cavel I og Denilauler bestred Domstolen da heller ikke, at en fransk domstol kunne træffe afgørelse om sikrende retsmidler vedrørende aktiver, der befandt sig i Tyskland (arrest i formuegoder i De Cavel I-sagen og arrest i en bankkonto i Denilauler-sagen). I ingen af sagerne kunne de franske retsafgørelser ganske vist anerkendes og fuldbyrdes i medfør af konventionen, men dette skyldtes henholdsvis retsområdet og retten til kontradiktion.

140. Svaret på det syvende spørgsmåls andet led må herefter være, at der ikke som en forudsætning for, at retten har kompetence i henhold til artikel 24, kan opstilles en betingelse om, at det retsmiddel, der træffes bestemmelse om, skal kunne fuldbyrdes i den stat, hvori retten er beliggende.

141. Herefter bortfalder det ottende spørgsmål.

IV — Forslag til afgørelse

142. Sammenfattende foreslår jeg, at de spørgsmål, der er stillet af Nederlandenes Hoge Raad, besvares således:

»1) Den kompetence, der i medfør af artikel 5, nr. 1, i Bruxelles-konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, tilkommer en ret i sager om kontraktforhold, skal forstås således, at den består uafhængigt af, i hvilken procesform sagen er indbragt for retten. I særdeleshed kan en ret i en kontraherende stat i medfør af bestemmelsen have kompetence til at træffe afgørelse om et krav, der, i form af en begæring om foreløbige forholdsregler, fremsættes om, at rekvisitus som en umiddelbart eksigibel forholdsregel skal betale et pengebeløb til rekvirenten, uden at det kan være en forudsætning for rettens kompetence, at betingelser, der er uden forbindelse med artikel 5, nr. 1, er opfyldt, f.eks. at den afgørelse, der skal træffes, kan fuldbyrdes i den stat, hvori retten er beliggende.

2) Den omstændighed, at parterne har aftalt en voldgiftsklausul, har i givet fald kun betydning for så vidt angår lex fori, hvorefter den ret, sagen er indbragt for, skal efterprøve, om den har den fornødne kompetence.«

143. Subsidiært:

»3) Som svar på det fjerde og det sjette spørgsmål:

Konventionens artikel 24 skal fortolkes således, at det i artiklen benyttede begreb 'foreløbige, herunder sikrende retsmidler' omfatter adgangen til i medfør af artikel 289 ff. i den nederlandske civilproceslov i uopsættelige tilfælde at fremsætte begæring om foreløbige forholdsregler for Arrondissementsrechtbank's præsident med henblik på at opnå en umiddelbart eksigibel afgørelse om, at rekvisitus tilpligtes at betale et pengebeløb til opfyldelse af en kontraktmæssig forpligtelse.

4) Som svar på det femte spørgsmål:

I forbindelse med anvendelsen af konventionens artikel 24 er det uden betydning, om en sag om realiteten er anlagt eller senere anlægges, når der i henhold til national ret består en mulighed for at anlægge en sådan sag.

5) Som svar på det syvende spørgsmål:

Det har heller ingen betydning, om retten i forbindelse med konventionens artikel 24 støtter sin kompetence på en bestemmelse i national ret, som nævnt i konventionens artikel 3, stk. 2.

Der kan ikke som en forudsætning for, at retten har kompetence i henhold til konventionens artikel 24, opstilles en betingelse om, at det retsmiddel, der træffes bestemmelse om, skal kunne fuldbyrdes i den stat, hvori retten er beliggende.«